

Tillstånd och upplysning

Lantbrukarnas Riksförbund
Att: Johanna Een
105 33 Stockholm

Beslut angående ansökan om nöddispens på växtskyddsområdet för Conserve

1 Beslut

Kemikalieinspektionen beviljar dispens från kravet på produktgodkännande för växtskyddsmedlet Conserve (registreringsnummer 4511).

Gäller från och med	1 juni 2018
Gäller till och med	28 september 2018
Sammanfattning av användningsområde	Mot rapsfluga (<i>Scaptomyza flava</i>) i odlingar av salladskål på friland.

Den som använder Conserve ska uppfylla de kunskapskrav som gäller för användning av växtskyddsmedel i klass 2 L.

Specificerade användningsvillkor framgår av beslutsbilagan.

1.1 Återrapportering

Efter avslutad odlingssäsong ska en redogörelse lämnas in till Kemikalieinspektionen över vilka strategiförsök som genomförts under 2018 och på vilket sätt resultaten från dessa kan ge information om att kommande års odlingar av salladskål kan genomföras utan användning av Conserve.

Redogörelsen ska ha lämnats in till oss senast 31 januari 2019.

2 Beskrivning av ärendet

Vi fick in er ansökan om dispens för nedanstående ändamål den 26 april 2018.

Sökande	Lantbrukarnas Riksförbund Att: Johanna Een 105 33 Stockholm
Typ av dispens	Begränsad och kontrollerad användning vid nödsituation
Produktnamn	Conserve
Produktens registreringsnummer	4511
Verksamma ämnen	Spinosad
Funktion	Insekticid
Sökt användningsområde	Mot rapsfluga (<i>Scaptomyza flava</i>) i odlingar av salladskål på friland

2.1 Ni har uppgett följande skäl till ansökan om dispens

2.1.1 *Beskrivning av faran*

Förutsättningarna nästan identiska med dem som rådde vid de tidigare tillfällena, 2014, 2015, 2016 och 2017, då dispens söktes.

Rapsflugan är en relativt ny skadegörare i salladskål i Sverige. De senaste åren har man även sett kraftigt ökande problem i bland annat Schweiz, Tyskland, England och Danmark. Man tror att brist på systemiska och bredverkande insekticider, pyretroidresistens, ökad rapsodling och klimatförändringar kan vara möjliga förklaringar. Rapsflugan har flera generationer per år och förpuppar sig i jorden. I samband med skador av rapsfluga har puppor hittats inuti huvuden av salladskål, vilket sannolikt innebär att rapsflugan även kan förpuppas inuti kålhuvudena. Dessa kålhuvuden är helt osäljbara, eftersom pupporna förekommer i hela huvudet. Salladskål måste enligt EUs allmänna handelsnorm vara ”praktiskt taget fria från skador” för att kunna säljas. Detta innebär att angripna huvuden måste kasseras. Salladskål med små angrepp av rapsfluga kan, efter mycket arbete med att ta bort angripna blad från huvudet, eventuellt säljas. Rapsflugan angriper de flesta odlade kålväxter, men det har än så länge inte varit något problem i de andra grödorna eftersom minorerna görs på bladen och i de flesta fall ska dessa inte skördas. Under 2015 och 2016 konstaterades även skador i småbladsproduktionen, bland annat på rucola.

Odlingen av salladskål i Sverige kan idag uppskattas till cirka 20 ha. Rapsflugan kan orsaka skördeförkluster på mellan 40 och 100 procent, vilket innebär en ekonomisk förlust på mellan 250 000 och 625 000 kr/ha för odlarna. I värsta fall blir skadan total, vilket skulle innebära en förlust på drygt 12 miljoner kronor i odlarledet.

2.1.2 *Beskrivning av alternativ*

Det finns idag inga alternativa preparat till Conserve (spinosad), varken kemiska eller biologiska, för att bekämpa rapsflugan. Försök har gjorts med att täcka grödan med fiberduk eller insektsnät för att på så sätt försöka förhindra inflygning, men eftersom flugan övervintrar i marken blev effekten den motsatta, d v s kraftigare angrepp än utan duk/nät, då det blir ett bra klimat för flugan under duken/nätet. Även på fält utan puppor i marken har täckning av grödan fungerat dåligt då flugorna kunnat flyga in i fältet genom hål i duken/nätet eller när duken/nätet har tagits bort vid bekämpning av ogräs. Högre luftfuktighet under duken/nätet ökar risken för svampsjukdomar, samtidigt som minskad ljusinstrålning och högre temperatur kan leda till sämre kvalitet på slutprodukten.

Vertimec (abamectin) och dimetoat används med goda resultat i flera av de länder som har problem med rapsflugan, men får inte användas på friland i Sverige.

Den verksamma substansen spinosad har visat sig ge en bra effekt mot flugan i flera utländska försök. Vid bekämpning med spinosad i Sverige 2015 och 2016 var resultaten goda. Inom Minor Use-projektet planeras för odlingssäsongen 2018 försök med NeemAzal-T/S (verksamt ämne azadiraktin A 9,8 g/l), som nyligen har godkänts i Sverige (reg nr 5387). Eftersom det är ett bredverkande insektsmedel har projektet ett visst hopp om att det ska fungera mot rapsfluga i salladskål.

Ett möjligt alternativ som har beaktats är Beta-Baythroid SC 025. Det är godkänt mot insektsangrepp och av ADAMAs bruksanvisning framgår att produkten är ”högaktiv mot skadegörare tillhörande insektsgrupper såsom fjärilslarver, skalbaggar, gallmyggor, stekellarver, trips, stritar, bladlöss, bladloppor, kackerlackor m fl”. Beta-Baythroid är kontaktverkande och bekämpar därmed bara de insekter som den träffar. Effekten på vuxna rapsflugor som befinner sig i fältet vid tidpunkten för bekämpning kommer troligtvis att vara god. Däremot kan ingen effekt förväntas på vuxna flugor som flyger in efter bekämpningen, på ägg eller på larver.

Användningen av Beta-Baythroid har begränsats till 2 behandlingar med 14 dagars intervall. Rapsflugan har flera generationer och båda generationerna är aktiva under ett par veckors tid. För att bekämpa med Beta-Baythroid skulle bekämpning behöva göras minst var 5:e till 7:e dag, troligtvis oftare, under 6-7 veckors tid. För att få tillräcklig effekt mot rapsflugan skulle man dessutom behöva bekämpa ytterligare ett par veckor i förebyggande syfte för att vara säker på att även omfatta den första inflygningen

Fleråriga effekter på odlingen om dispens inte beviljas blir sannolikt att odlingen av salladskål kommer att upphöra och Sverige kommer istället att importera salladskål.

2.1.3 Beskrivning av skäl till att Conserve är det bästa alternativet

Conserve fungerar både kontaktverkande och genom födointag. Produkten verkar transalminärt och sprider sig därmed i bladen. Detta betyder att den vuxna rapsflugan bekämpas på samma sätt som med Beta-Baythroid men att även larverna bekämpas då de minerar bladen genom sitt födointag. Det behövs därmed inte så många eller så tätta behandlingar med Conserve som med Beta-Baythroid, samtidigt som effekten av Conserve visat sig vara mycket bättre än av Beta-Baythroid.

2.1.4 Beskrivning av åtgärder för att undvika upprepad dispens

Det finns inga alternativ till spinosad för att bekämpa rapsflugan. De försök som är gjorda i Europa och på Nya Zeeland visar att det är dimetoat, abamectin och spinosad som har en godtagbar effekt. En möjlig öppning är de försök som pågår i England. De senast publicerade försöksresultaten är från 2015 och det är spinosad (Tracer) som ger bäst effekt. Sökandens kontakter med Jordbruksverkets rådgivningspersonal för denna typ av odling ger vid handen att inga nya försök eller fakta kommit fram. De engelska försök som pågår och som refererades till 2017 har inte heller kommit fram med några nya fakta. Inga ansökningar om godkännande för de nummerpreparat som nämndes har gjorts i England.

Det finns idag inga kända prognosmodeller för rapsflugan. Jordbruksverkets Växtskyddscentral försöker, tillsammans med berörda odlare, följa inflygningen med klisterskivor. Bekämpning med spinosad görs så fort flugan har fångats och upprepas varje vecka så länge rapsflugan flyger.

Den övervakning som görs i dagsläget ger odlaren information om när rapsflugan har börjat sin äggläggning. Då är det redan för sent att bekämpa med pyretroid. Fortsatt inflygning kan bekämpas med pyretroid, men har ingen effekt på de ägg som redan har lagts.

För att undersöka problemet närmare fick en rådgivare vid Hushållningssällskapet 2015 i uppdrag att göra en litteraturstudie av problemet i syfte att ge uppslag till hur en lösning kan nås. Litteraturstudien bekräftade att det behövs grundforskning för att utveckla en hållbar och effektiv bekämpningsstrategi. Detta kan inte Minor Use-projektet finansiera. Dessutom är rapsfluga i salladskål ett för litet problem totalt sett i Sverige för att göra grundforskning på.

Det finns ekonomiska möjligheter inom Minor Use-projektet att göra försök för att testa lösningar, men problemet är att det tidigare inte har funnits några uppslag till vad som kan testas. I år kommer NeemAzal-T/S att testas och förhoppningen är därför att hitta en alternativ strategi till Conserve. Ytterligare ett hopp står till resultaten från försöksverksamhet som bedrivs i England.

2.2 Samråd med Livsmedelsverket

Vi har samrått med Livsmedelsverket i fråga om konsumentskydd. Enligt Livsmedelsverkets bedömningar så tyder den tillgängliga resthaltsinformationen på att användningen av Conserve mot rapsfluga vid odling av salladskål enligt rekommenderad användning inte bör ge upphov till resthalter över det idag gällande EU-gränsvärdet (MRL) för spinosad i salladskål. Användning av Conserve enligt ansökt rekommendation förväntas inte ge upphov till resthalter som utgör någon risk för konsumenter.

2.3 Tidigare dispenser

Kemikalieinspektionens dnr	Beskrivning
5.1.2.a- H14-03000	Beslutsdatum: 14 mars 2014: Mot rapsfluga (<i>Scaptomyza flava</i>) i odlingar av salladskål på friland. Dispensen gällde under perioden 1 juni 2014 till och med 28 september 2014. <i>Sökande:</i> Lantbrukarnas Riksförbund.
5.1.2.a-H15-03441	Beslutsdatum: 12 juni 2015: Mot rapsfluga (<i>Scaptomyza flava</i>) i odlingar av salladskål på friland. Dispensen gällde under perioden 12 juni 2015 till och med 9 oktober 2015. <i>Sökande:</i> Lantbrukarnas Riksförbund.
5.1.2.a-H16-03644	Beslutsdatum: 10 juni 2016: Mot rapsfluga (<i>Scaptomyza flava</i>) i odlingar av salladskål på friland. Dispensen gällde under perioden 10 juni 2016 till och med den 8 oktober 2016. <i>Sökande:</i> Lantbrukarnas Riksförbund.
5.1.2.a- H17-03967	Beslutsdatum: 7 april 2017. Mot rapsfluga (<i>Scaptomyza flava</i>) i odlingar av salladskål på friland. Dispensen gällde under perioden 1 juni 2017 till och med den 28 september 2017 <i>Sökande:</i> Lantbrukarnas Riksförbund.

2.4 Godkännandevillkor för verksamt ämne

Det verksamma ämnet spinosad är godkänt genom kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 540/2011¹, förlängt genom kommissionens genomförandeförordning (EU) 2018/524² till och med den 30 april 2019.

Vid den samlade bedömningen ska medlemsstaterna

- vara särskilt uppmärksamma på skyddet av vattenlevande organismer,
- vara särskilt uppmärksamma på riskerna för dagmaskar när ämnet används i växthus.

Villkoren för användning ska vid behov omfatta riskreducerande åtgärder.

3 Skäl

3.1 Tillämpliga bestämmelser

Ett växtskyddsmedel får endast släppas ut på marknaden och användas om det har produktgodkänts i den berörda medlemsstaten enligt artikel 28 i förordning (EG) nr 1107/2009³. Kemikalieinspektionen får dock i särskilda fall ge dispens från kravet på godkännande och tillåta att ett växtskyddsmedel, under högst 120 dagar, släpps ut på marknaden för begränsad och kontrollerad användning, om en sådan åtgärd framstår som nödvändig på grund av en fara som inte kan avvärijas på något annat rimligt sätt. Detta framgår av artikel 53 i förordningen.

3.2 Kemikalieinspektionens bedömning

Under den tid dispens beviljats, som är fyra år efter varandra, har sökanden informerats om behovet att hitta en annan strategi för att lösa problemet än att ansöka om dispens för växtskyddsmedlet Conserve. Sökanden har inte utfört strategiförsök för att hitta alternativ i syfte att komma bort från behovet av dispens. Sökanden hänvisar till att grundforskning måste göras.

Sökanden hänvisar till att den verksamma substansen spinosad har visat sig ge en bra effekt mot flugan i flera utländska försök. Försök med spinosad har utförts i Sverige 2015 och 2016 med goda resultat. Inom Minor Use-projektet planeras för odlingssäsongen 2018 försök med NeemAzal-T/S. Eftersom det är ett bredverkande insektsmedel har projektet ett visst hopp om att det ska fungera mot rapsfluga i salladskål. Sökanden har i tidigare dispensbeslut informerats om att de har möjlighet

¹ Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 540/2011 av den 25 maj 2011 om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 vad gäller förteckningen över godkända verksamma ämnen

² Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2018/524 av den 28 mars 2018 om ändring av genomförandeförordning (EU) nr 540/2011 vad gäller förlängning av godkännandeperioderna för de verksamma ämnena *Bacillus subtilis* (Cohn 1872) stam QST 713 identisk med stam AQ 713, klodinafop, klopyralid, cyprodinil, diklorprop-P, fosetyl, mepanipirim, metkonazol, metrafenon, pirimikarb, *Pseudomonas chlororaphis* stam: MA 342, pyrimetamil, kinoxifen, rimsulfuron, spinosad, tiaklopid, tiametoxam, tiram, tolklofosmetyl, trikopyr, trinexapak, tritikonazol och ziram

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG

att ansöka om utvidgning av produktgodkännanden för mindre användningsområden (UPMA) enligt artikel 51 i EU förordning 1107/2009⁴ - för att även omfatta användning i odling av salladskål på friland -, eftersom Conserve är godkänd för användning i växthusodlade kulturer. En ansökan om UPMA har inte lämnats in. Sökanden har i tidigare dispensbeslut också informerats om att i andra medlemsstater finns växtskyddsmedel innehållande spinosad godkända för användning på friland, för vilka sökanden kunnat ansöka om ömsesidigt erkännande. En sådan ansökan har inte heller lämnats in till Kemikalieinspektionen. Av insänt material framgår att det saknas alternativa växtskyddsmedel till Conserve för den sökta användningen för salladskål på *friland*. Sökanden har i tidigare ansökningar uppgett att problem med rapsflugan i salladskålodlingar är ett relativt nytt fenomen som kan ge skördeföruster på upp emot 100 procent. Mot bakgrund av att sökanden medverkar i ansträngningar att finna alternativa vägar att bekämpa rapsfluga i odlingar av salladskål på friland, så bedömer Kemikalieinspektionen angrepp av nämnda skadegörare i salladskål och brist på alternativa växtskyddsmedel också detta år innebär en sådan fara som inte kan avväjas på något annat rimligt sätt än att tillåta användning av Conserve.

Livsmedelsverket bedömer att den sökta användningen av växtskyddsmedlet inte förväntas utgöra någon risk för konsumenter.

Kemikalieinspektionen bedömer att sökanden har visat att faran som beskrivits inte kan avväjas på något annat rimligt sätt än genom dispens för växtskyddsmedlet Conserve för användning mot rapsfluga i odlingar av salladskål på friland. Att ge dispens framstår därför som nödvändigt.

3.3 Motivering av villkor

Beslutade villkor om åtgärder för skydd av miljö vid användning av bomspruta är för att skydda vattenlevande organismer. Villkor för personlig skyddsutrustning är för hantering av produkten eller sprutvätskan samt att vid spridning ska skyddshandskar och skyddskläder användas.

3.4 Slutsats

Mot bakgrund av de skäl som redovisats ovan finner Kemikalieinspektionen att kraven i artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 är uppfyllda med de villkor som har beslutats. Kemikalieinspektionen bifaller därför ansökan för användning i odlingar av salladskål på friland.

Dispens för samma ändamål som detta har getts fyra gånger tidigare, år 2014, 2015, 2016 och 2017. Syftet med dispenser enligt artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 är inte att upprätthålla en årsvis återkommande användning för samma syfte och ändamål. Mot bakgrund av ovanstående är det viktigt att sökanden inför 2019 års odlingssäsong vidare undersöker åtgärder för att hitta en långsiktig lösning för bekämpning av rapsfluga i salladskål. Sökanden ska beakta att ökad hänsyn kommer att tas till nödvändigheten av att ansökan om produktgodkännande i form

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG

av UPMA, enligt artikel 51, eller ömsesidigt godkännande, enligt artikel 40, lämnas in i god tid före odlingssäsongen 2019. Se vidare punkt 4 Upplýsningar nedan.

4 Upplýsningar

Kemikalieinspektionen upplýser om att dispens enligt artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 i normalfallet endast beviljas en gång. Dispensförfarandet syftar till att hantera faror eller hot som uppkommer sällan och som därmed inte kan förutses. Om en fara riskerar att upprepas eller utgör ett återkommande problem ska inte dispensförfarandet användas för att lösa problemet. Det är därför viktigt att ni utformar en strategi för att undvika fortsatt behov av dispens eller tar fram andra bekämpningsmetoder för att åstadkomma en långsiktig lösning. Vid upprepad ansökan om dispens ska ni visa vilka åtgärder som ni vidtagit för att undvika behov av ytterligare dispens.

Om produkten är godkänd i en annan medlemsstat inom EU finns det möjlighet för innehavaren att ansöka om produktgodkännande i Sverige genom ömsesidigt erkännande enligt artikel 40 i förordning (EG) nr 1107/2009. Under vissa förutsättningar finns samma möjlighet för till exempel jordbruksorganisationer.

Om produkten redan är godkänd i Sverige för viss användning finns möjlighet att ansöka om utvidgat produktgodkännande för mindre användningsområde enligt artikel 51 i förordning (EG) nr 1107/2009.

4.1 Anmälan till produktregistret

Vi upplýser om skyldigheten att lämna in en verksamhetsanmälan till produktregistret hos Kemikalieinspektionen. En sådan anmälan ska göras så snart som möjligt och senast när verksamheten inleds. Läs mer om verksamhets- och produktanmälan under produktregistret på www.kemi.se

4.2 Årlig redovisning av mängduppgifter

För växtskyddsmedel finns krav på redovisning av överlåten mängd för användning på den svenska marknaden. Kravet omfattar även den som innehaft en dispens.

5 Hur man överklagar

Detta beslut får överklagas hos mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. Ett skriftligt överklagande ställt till mark- och miljödomstolen ska i så fall ha kommit till Kemikalieinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

På Kemikalieinspektionens vägnar

Agneta Westerberg

Beslutande

Christina Forsberg

Föredragande

E-kopia till:

Jordbruksverket
551 82 Jönköping
E-mail:

produktgodkannande@jordbruksverket.se

Livsmedelsverket
Box 622
751 26 Uppsala

E-mail: livsmedelsverket@slv.se;
pppbox@slv.se

Dow AgroSciences Danmark A/S
Sorgenfrivej 15
DK-2800 Kgs. Lyngby
Danmark
E-mail: nschmidt@dow.com